

Izhaja vsak četrtek  
in velja s poštnino vred  
in v Mariboru s pošilja-  
njem na dom  
za celo leto 3 gld.—kr.  
„ pol leta 1 „ 60 „  
„ četrť leta — „ 80 „  
Naročnina se pošilja  
opravništvu v dijaškem  
semenišču (Knaben-  
seminar.)  
Deležniki tisk. društva  
dobivajo list brez po-  
sebne naročnine.

# Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste  
prodaja knjigar Novak  
na velikem trgu  
po 5 kr. — Rokopis.  
se na vračajo, nepla-  
čani listi se ne spre-  
jemajo.

Za oznanila se plačuje  
od navadne vrstice, če  
se natisne enkrat 8 kr.  
dvakrat . . . 12 „  
trikrat . . . 16 „

## Pod klop metati znajo liberalci.

Kder imajo liberalci večino, ondi se godi tako: „naložimo kmetskim prebivalcem dolžnostij in bremen, kolikor le moremo, mestnim pa, ker so ti nam največja zaslomba, naklonimo, kolikor le mogoče, političnih predprav in gmotnih dobrot“. Tako je delal oče avstrijskemu liberalizmu, bivši minister Schmerling, odkazavši trgov, mestom, trgovskim in obrtnijskim zbornicam več poslancev, nego bi jim po številu prebivalstva, po davkovskih doneskih šlo. Tako delajo še den denešnji verni njegovi sinovje, liberalni poslanci, povsod, kder imajo večino. V štajerskem zboru v Gradci gospodujejo nemški liberalci. Zato se ni čuditi, ako slišimo, kako na prošnje in zahteve iz mestnih itd. okrogov zvesto poslušajo. Gradcu na primer plačujemo vsled tega še na dalje „teater“, vzdržujemo „feuerwachter“, a moramo žalostni in žaljeni gledati, kako se vedno prezirajo prošnje, želje in zahteve iz kmetov. Štirinajst slovenskih srenj iz kozjanskega okraja, petnajst nemških srenj iz lipniškega okraja prosilo je, naj se odpravijo ali vsaj prestrojijo okrajni zastopi. Kaj je storila liberalna večina stajerskega zbora v Gradci? No, vrgla jih je pod klop. Vrh tega pa še sklenila paragraf, vsled katerega bodo okrajni zastopi še menje ugodni kmetom in še boljše na roko mestjanom itd. Sklenili so namreč, da ima v skupini najviše obdačenih obrtnikov vsak volilno pravico, naj stanuje Bog vedi kde daleč zunaj okraja. Dalje vložilo je 679 nemških kmetskih srenj prošnjo, naj se jim šolska bremena polajšajo in šolstvo skriči na 6 let ter uvedejo koristne nedeljske šole. Bilo je zastonj. Liberalci so rekli, da to ne gre pred deželni zbor ter so vse prošnje zopet vrgli pod klop. Zopet je iz nemških kmetov 700 prošnji došlo, naj se ne ženijo nemaniči, postopači, dekle in hlapeci, meni nič tebi nič, na škodo srenjam, javnej pravosti in poštenemu krščanskemu življenju. No, in tudi te prošnje vrgli so liberalni gospodje pod klop rekoč, da ne gre človeške svobode krčiti, kar je se vé tukaj le pusta in prazna

beseda. Zgodilo je se to v 11. seji deželnega zbora dne 30. junija 1880. Omenimo pa tukaj veselega srea, da so vsi naši slovenski poslanci glasovali, naj bi se prošnje kmetov uslišale. Zlasti g. Herman je v daljnem in izvrstnem govoru liberalce temeljito in pošteno oklestil očitajoč jim, koliko hudih nasledkov je uže imelo to, da so l. 1868 odpravili prejšnje politično dovoljevanje k ženitvi nemaničev. Nasvetoval je, naj se prestopi na staro navado nazaj. Tudi g. dr. Dominkuš je se krepko potegnil za koristi kmetskega stanu ter tako gotovo ustregel svojim slovenskim volilem. Jedro njegovemu vrlemu govoru bilo je: krivično je srenjam vedno dolžnostij in bremen nalagati, a nebenih pravie priznavati. Toda kakor smo uže rekli, bilo je vse zastonj. Liberalna večina je bila gluha in slepa za najopravičenejše prošnje kmetskega prebivalstva. Vrgla jih je brezobzirno pod klop.

## Jednakopravnost na papirji.

Postav, zakonov, zaukazov, itd. o jednakopravnosti vseh narodov, vseh jezikov imamo dōsta. V djanji pa se moramo še vedno boriti, da se, n. pr. slovenščini, prizna jednakopravnost z nemščino v uradih in šolah. Zato je č. g. dr. Šuc v imenu vseh slovenskih poslancev vprašal ali „interpeliral“ ces. kralj. namestnika barona Kūbecka v deželnem zboru v Gradci: ali je slavna vlada sedaj voljna zaukazati, da se v spodnjem Štajerskem s slovenskimi strankami slovenski občuje ustmeno in pismeno, dalje poduk v slovenščini v srednjih šolah in na vseučilišči v Gradci tako uravnati, da bodo iz njih prihajajoči uradniki na spodnjem Štajerskem zmožni slovenski uradovati? G. dr. Šuc je svoje vprašanje dobro utemelil očitajoč, kako blizu 500.000 štajerskih Slovencev potreša jezikovo jednakopravnost. Kajti dotične postave, zakoni, zaukazi nahajajo se le na papirji. Uradniki še vedno uradujejo vseskozi nemški, na 3 gimnazijah podučuje se le nemški ter so nastavljeni skoro sami trdi Nemci kot profesorji.

Vsled tega Slovenci ne moremo napredovati in propadamo duševno in gmotno.“ Ces. kralj. namestnik baron Kübeck ne sluje kot poseben prijatelj Slovencev, tudi je uže vaju na takšna vprašanja odgovarjati. Vendar tokrat ni kazal več neke danje odločnosti. Rekel je, da sedaj ne more obširnemu vprašanju podrobno odgovoriti, kar pa hoče poznej storiti. Toda pristavil je: „da je njemu v poslednjih 10. letih samo jeden slučaj znan, v katerem c. k. sodnija na slovensk dopis ni slovenski odgovorila“. V pojasnilo postavimo semkaj dopis iz Savinjske doline v „Slov. Narodu“ štev. 150. „Občinski odbor našega narodnega trga Braslovče v gorenjej savinjskej dolini je bil sklenil, da je uradni jezik občinskega urada slovenski. Ta svoj sklep je naznanil tudi c. k. sodniji na Vranskem, z dostavkom, naj c. k. sodnija blagovoli na slovenske dopise občinskega urada odgovarjati slovenski, ter sploh občini slovenski dopisovati. C. k. sodnija čisto slovenskega vranskega okraja pak je z dopisom od dne 23. febr. 1880 štev. 690 občinskemu uradu naznanila, da se ona za uradni jezik občine ne briga, da je uradni jezik sodnije nemški, in da bode nemški odgovarjala na slovenske občinske dopise. Tako se je tudi zgodilo. In ko občinski urad na nemšk dopis c. k. sodnije nij hotel odgovarjati, sklicevaje se na to, da je g. župan le slovenščine zmožen, in da je sploh ljudski jezik v občini slovenski, je c. k. sodnija na Vranskem v dopisu od dne 23. aprila t. l. štev. 1419, zopet odločno izrekla, da bode občinskemu uradu nemški dopisovala, dokler ne dobode od višjega povelja drugače ravnati. Tako je dakle z ravnopravnostjo Slovencev na slovenskem Štajerskem!

Naše poslance v Gradci pa opozorujemo na ta slučaj, ki jasno spričuje, da blagi nameni vlade pri nižjih c. k. organih dozda žalibože še niso našli prijazne podpore, slučaj, ki tudi jasno osvetljuje trdenje g. ces. namestnika v Gradci, kako c. k. uradi na slovenske vloge — „slovenski odgovarjajo“.

## Gospodarske stvari.

Kdaj je pravi čas žeti razne sorte žita.

I. O času, v katerem se mora ječmen, pšenica, rž, oves itd. žeti, da postane zrnje največje redivne vrednosti, bile so misli umnih kmetovavcev v raznih časih različne ravno tako, kakor o času senenske košnje. Rastlinoslovci so razne sorte žita in trave jednako veljavne, kajti oboje prišteva travnim plemenom. Kmetovavec pa ima gledè na pridelovanje žita celò drug namen, namreč pridelek zrnja, pri senu pa pridelek bilja. Pri žitu je toraj zrnje, pri senu pa bilje pglavitna stvar. Zguba, kateri se izpostavimo, ako žito pustimo na polji popolnoma dozoreti, ni sicer tako občutljiva, kakor zguba, če pustimo da trava na travniku

popolnoma dozori in stara postane. Vendar pa ker se na tak način notrajna vrednost zrnja manjša in ker mnogo zrnja, če je popolnoma dozorelo, izpada, je zguba prav izdatna. Zato je po nekterih krajih navada, žita 10—14 dni prej, ko je popolnoma dozorelo, žeti, zdaj skoraj občna. Hasek takega ravnanja je trojni: prvič postane zrno težje in boljše, drugič je slama izdatnejše in večje redivne vrednosti in slednjič je čas žetve nekoliko podaljšan. V nekterih krajih so leta in leta upliv žetvinega časa na pridelek opazovali in v teh krajih se žetev tudi za celi 2 nedelji prej začne, kakor se je to pred 80 leti godilo. To velja posebno na Angleškem, čemur se je toliko bolj čuditi, ker je tamošnje podnebje dosti različno od onega po naših krajih. Tam namreč obilica mokrote in pomanjkanje solca prevladuje in zato tam tudi poljski sadeži dosti kesneje zorijo, kakor pri nas. Okoli leta 1840 so bili zanimivi podatki in skušnje o pšenični žetvi, ktera se je o različnih časih godila. Nažel se je snop, ko je bilje začelo žolteti in je bilo zrnje v klasji še mlečno tako, da se je le rahlo stisnjeno med prsti že v močnato tvarino zmučkal. Štirinajst dni pozneje, ko je bilje vže na blizo 20 centimetrov popolnoma žolto postalo in ko je bilo zrnje v klasji tudi že popolnoma zrelo pa vendar še nekoliko mehko, se je zopet snop pšenice nažel; zopet 14 dni pozneje ko so kmetovavci pšenico za popolnoma zrelo spoznali, ker je bilo bilje do korenine vže slamnato, se je nažel tretji snop. Iz vsakega teh 3 snopov se je 1. novembra izbralo 100 klasov, kateri so se skrbno izmlatili, da bi se mogla teža zrnja, ki je bilo v njih, na tanko določiti. Zrnje je vagalo pri prvem snopu, ki je bil še zelen nažet, 118 gramov, pri drugem, ki je bil na pol zrel nažet, 158 gramov in pri tretjem, ki je bil popolnoma zrel nažet, 140 gramov. Dobiček na teži je bil tedaj pri tistem snopu, ki je bil na pol zrel požet nasproti popolnoma zrelo požetem žitu nekaj čez 13%. Da bi se tudi razložek v kakovosti zrnja, ki je bilo o raznih časih nažeto, natanko pozvedelo, so se vsi trije muštri na trg prinesli in tam skušen trgovec poprašal, kakšno ceno on vsakteremu izmed njih določuje. Prvemu je zvedenece odločil tržne cene 11 gld., drugemu 11.50 goldinarjev in tretjemu 11.20 gld. za hektoliter.

M. Kako vinske sode čisto izmiti. Vsako leto gre dosti žlahtne vinske kaplje v kvar po nečistih in plesnivih sodih. Vzrok, da se sodi pokvarijo, je večidel ta, da, dokler so sodi prazni, začno plesniti in sicer toliko bolj, kolikor dalj časa se staro drožje in druga nesnaga v njih pušča. Iz tega se izcimijo s časom glivice, ktere potem vino v take plesnive sode natočeno pokvarijo. Taki sodi se na sledeči način dajo popolnoma osnažiti. V popolnoma izpraznjen sod se dene nekoliko litrov negašenega apna, na to se vlije vode v sod in zapilka, pa ne do trdnega, majhna luknjica se mora pustiti. Kmalo se začne

apno z vodo mešati ali gasiti in veliko soparja se v sodu napravi. Zdaj se še vljuje vode v sod, sod trdno zapilka in dobro sem ter tje valja. Potem se pusti nekoliko ur mirno stati. Slednjič se vljuje zopet čiste vode in tako dolgo valja in vmiva, da čista voda iz soda priteče. Sopar vdira v vse špranje in luknjice in vso nesnago in glivice pokonča in voda jih ostanke izmije. Tako snažijo sode po velikih vinarijah.

**M. Koliko zgubi živina na teži vsled prevažanja.** Zguba na teži pri živini vsled prevažanja po železnici je zelo različna, in je na prvem mestu odvisna od tega, kako dolgo časa vožnja trpi. Skušnje so učile, da je zguba na teži pri klavni živini vsled vožnje po železnici poprek pri jednem živinčetu 2.04—12.5 %. Voli so poprek izgubili 4.53 %, krave po 7.7 %. Poprečna zguba pri daljavi od 100 kilometrov iznaša 3.04 %, od 100—200 kilometrov 4.38 %, od 200—300 kilom. 4.73 %, od 300—400 kilom. pa celo 7.07 %.

**M. Ktere kokoši najrajše nesejo jajca.** Najboljše kokoši za jajčjo lego, ki ne le veliko, ampak tudi debela jajca nesejo, so Spanjolke, Darkinžanke, Hudanke in pa Krevkerke. Seveda, če se jim slabo streže, tudi te sorte kokoši manj in slabejše nesejo. Umna strežba in pametno krmljenje je tudi pri jajčji legi neobhodno potrebna reč. —

## Dopisi.

**Iz Gradca.** (Deželni zbor) bo še ta teden svoje zborovanje dokončal, česar so poslanci sami uže prav željni. Liberalci pogrešajo nekdanje zaupanje v sam sebe, ko vidijo, da vse slabo v deželi na njihov rovaš zarezavajo, to pa še po pravici; konservativni in slovenski poslanci pa ne morejo biti veseli, ker vidijo, da pri liberalnih nemških trmoglavcih ničesar ne opravijo. Par kratki so precej drug drugega česali. Važnejši dogodki bili so sledeči! V 11. seji je slovenski poslanec č. g. dr. Šuc vlado interpeliral radi jednakovnosti slovenščine v uradih in šolah; potem je liberalna večina prošnje kmetskih srenj, naj se tem dovoli ugovarjati zoper ženitovanje nemaničev, vrgla pod klop. Brežicam je se dovolilo 1 fl. od hektolitra pive pobirati užitnine. V 12. seji obravnavali so o dragih meščanskih šolah. Za sedaj še ostanejo. Liberalci o njih nepotrebnosti niso prepričani. Knez Alfred Liechtenstein je grajal slabo reguliranje Mure; prošnja ptujskih učiteljev, naj se jim plača pozviša, bila je odbita, ona Šoštanjčanjev pa uslišana tako, da bo trg Šoštanj za-se in „Okolica šoštanjka“ od trga odcepljena srenja. V 13. seji grajal je g. Šnidersič, nesrečno reguliranje Save; denar in čas je zgubljen. Potem se je pričela obravnavo deželnega proračuna za l. 1880 in 1881. Č. g. dr. Šuc je grajal nalaganje vedno večjih bremen itak uže

onemoglim davkovcem in povdarjal, da je vrednost gruntov uže za 24 % propala, ker se iz Amerike vedno več dovažajo zrnja in mesa. G. dr. Dominkuš je se potegnil za Slovence, katerim se naj narodne pravice v šolah in uradih priznajo, da bodo mogli napredovati, in da bo mir med slovenskim in nemškim prebivalstvom. Akoravno vsi pritrdijo, da je treba varčnejše gospodariti, je liberalna večina z denarji pometala večjidel povsod po dosedanji navadi. Malokde so kaj pri potroških priškrenili. Za popraviljanje Anize so dovolili zopet 30.000 fl. Mure 44.000 fl. Savinje 16.270 fl. za štipendije 19.422 fl.; nekeje nemškeje „fajli“ 200 fl. da se gre v Berlin učiti gosti na gosli. Dalje so nemški „teater“ v Gradci nekemu komedijantu na 2 leti brezplačno prepustili in tako 5500 fl. dosedanjega dohodka darovali, in še ob enem mu 5500 fl. iz deželne blagajnice letne doplače navrgli; okoli 22.000 fl. gre tako v zgubo. Veliko poslancev je se temu upiralo pa brez uspeha. Složnost med nemškimi konservativci in tudi med slovenskimi poslanci pa v tej zadevi ni bila ravno prevelika. Nekateri izmed njih so pri glasovanju v stran potegnili.

**Od sv. Jurija na Ščavnici.** (Svečanost — smrt.) Kakor znano, so svitli cesar odlikovali č. g. dekana Jožefa Simoniča z zlatim križem s krono. V nedeljo 27. junija smo radi tega imeli posebno svečanost. Odlikovani gospod so služili slovesno sv. mešo ob 10. uri. Navzočih je bilo vkljub slabemu vremenu 7 čč. gg. duhovnov, c. k. glavar plem. Premierstein, razni dostojanstveniki in veliko število ljudstva. Privabilo jih je spoštovanje, ljubezen in vdanost do č. g. dekana. Pobožno in lepo petje: „O sladka ura . . .“ so spremljale tihe prošnje vernega ljudstva; vse je Boga hvalilo in molilo za ljubega pastirja, da še ga jim mili Bog dolgo ohrani. Po sv. meši je zunaj cerkve na odru po primernem nagovoru c. k. ljutomerski glavar g. vitez plem. Premierstein, v imenu svitlega cesarja, med živijo klici, petjem cesarske himne in gromenjem možnarjev, pripel križ na blage persi, ki hranijo vneto srce za božjo čast, za dom in cesarja. Solze ljubezni in veselja so se vtrinjale, ko so potem č. g. dekan, ki vže 42 let dajejo v svojej duhovstvenej službi Bogu, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega, in so celo ginjeni ljudstvo opominjali, naj ostane vedno zvesto Bogu in cesarju. Bog usliši! — Dne 26. junija smo spremili v hladno zemljo trudno truplo blagega rojaka in nepozabljivega prijatelja, c. k. stotnika, gosp. Jakoba Ferenc. Rajni je bil rojen v Krabonošu l. 1825, izvršil prav vrlo gimnazijo, vstopil v bogoslovje, pa čez leta dni si izvolil vojaški stan. Postal je hitro profesor v odgojenišnici vojaškeje (kadeteninstitutu) in poznej je služil kot častnik pri svojem polku. Ni ga sovražna krogla zadela v bitvi pri Magenti in v Boki, temuč bolehastr je šel v pokoj in po 3dnevnej boleznij je celo vdan v božjo voljo izdihnil svojo blago dušo. K pogrebu

je prišlo lepo število vojakov iz Radgone; nosili so truplo podčastniki in spremljalo je mnogo častnikov svojega kamerada, hvala jim! Poleg svojega bistrega uma bi bil rajni zaslužil višjo častniško vrsto, pa ker je bil preveč odkritosrčen Slovenec, se je vsemu odrekal in živel rajši mirno med svojimi rojaki. Nepozabljiv nam bo ostal. Zemlja mu lehka!

**Iz Velenja.** (Toča — slabe ceste.) Dne 18. p. m. je po Šaleski dolini toča hrula in več krajev prav hudo potokla. Od tega dne naprej imamo vsaki dan kaj dežja tako, da se človek po nekaterih mestih na cesti do kolena v blato pogrezne. Okrajni zastop, kateri nas stane stransko svoto, naj bi se vendar toliko ubogih potnikov in sploh peš hodečega — davke plačujočega občinstva usmilil, da bi mu vsaj za njegove peneze ceste v redu vzdrževal. Zlasti bi naj pri nasipavanji cest rabil pravi „šoder“, ne pa cele stene, da je človek v nevarnosti si noge polomiti. Čudno, da se slavno glavarstvo za tako važne reči več ne briga; prav tako čudno je tudi, da se kar tako meni nič tebi nič živina kolje brez zdravnikovega ogledovanja, vino toči do čezpostavne ure, kruh peče vedno enake velikosti bodi si žito ceno ali drago, različno drugo blago prodaja brez vsake koncesije, če je prav predpisana! Če so prav enake stvari v delokrogu občinskih predstojništev, vendar je glavarstvu naložena dolžnost strogo nadzorovati in čuvati, da se zakoni tudi spolnujejo od strani posameznih občin. Znan mi je slučaj, da je občina, oziroma obč. predstojništvo, od glavarstva naložene globe odpuščalo svojim ljubljencem med tem ko so drugi za enake prestopke morali dotične zneske plačati.

**Iz Dobrne.** (Kdor želi svoje ime videti tiskano), naj le prenoči v kakšnej imenitnejši gostilnici kje v mestu; sledeči dan bo se po časnikih našel „črno na belem“. A po toplicah in ostalih zdravilstvenih zavodih je navada, da od časa do časa imena gostov priobčujejo tiskana na posebnem lističu, ki mu pravimo „kur-liste“. Te imenike je zanimivo pregledovati, ker oko naleti na zastopnike raznih narodov in jezikov; obširni svet ima človek pred seboj tako rekoč v majhnem okviru. Nekateri topličarji komaj čakajo priložnost, ko papir priroma iz tiskarne, da si ga kupijo kot spremljevalca domu. Pri nas se takih listov na leto izdaje po 10 števil; na dosedanjih (3) beremo imena prišlecev iz malo ne vseh dežel mile nam države avstrijske. Tudi „Nova Avstrija“, t. j. Bosna in Hercegovina, poslala nam je nekoliko svojih korenjakov. Iz inozemstva je zastopan Pariz, Carjigrad in celó Afrika. Neka gospa, doma iz mesta Aleksandrije v Egiptu, slišala je popevati naše šolce; to se jej je tako dopadlo, da jim je pri sladčičarji (Zuckerbäcker) naročila povitje ter jih cel „voz“ dala odpeljati v šolo, da so učitelji razdelili med otroke. To bi

bilo znamenje, da Egipčani imajo glasú za nežno petje. Sicer pa: Bog plati!

**Iz Ptuja.** (Slovensko uradovanje v cerkvenih zadevah). Pod predsedništvom milostivega prošta ptujskega gospoda Matjaša Modrinjaka se je po predlogu gosp. župnika Božidarja Raiča se vsemi glasi sprejela sledeča resolucija: „Velečastna duhovniška skupščina, zbrana iz dekanovine Ptujске, Velikonedeljske in Završke v Ptui dne 5. julja 1880 sklenola je, mahoma poslati prošnjo na visoko c. kr. ministerstvo za bogočastje in nauk, da odstrani protizakonito ministersko naredbo od dne 22. februarja 1872 velečo, ka pač nije vzroka odstopiti od dosedanje navade uradovanja, to je, ka se ne sme slovenski uradovati, — in ista skupščina zahteva, da visoka c. kr. vlada v soglasji z ustavo od dne 21. decembra 1867 §. 17 naročito izreče: ka se sme, rečimo počemši od 1. januarja leta 1881, pri vseh župnih uradih na Slovenskem uradovati v slovenščini, kakor na Hrovatskem v hrovaščini“. Čvrsto se nam damo, da ta radostna vest ne bode ostala osamljena. Dodati še imamo, ka se je tej veleznamenitej skupščini zapisnik vodil v slovenskem jeziku in pri tem bo tudi od selej ostalo. Slava Vam velečastna domoljubna Gospoda! Bog Vas poživi na mnogaja leta!

**Iz Razkrižja v Medjimurji.** (Najprej „carta“, zatem „ljudomorstvo“.) Pri nas imamo hišo Hajdinjakovo. Živela je mnogo let srečna in zadovoljna. Pred 40. leti dobili so roditelji sina Štefana, kojega so preveč ljubili in mu povsod prizanašali. Dali so 20letnemu Štefanu zapisati celi „grunt“, da so ga vojaščine rešili. Le nekaj malega so si živeža in imetka izgovorili. Sin spravi sneho k hiši in hoče roditelje popolnem spodrinoti iz nje. Od tega „vremena“ preminola je prejšnja ljubav. Sin i sneha, oče i mati, so se na vek kregali, prepirali, preklinjali in tožili. Očeta je sin celo v „rest“ spravil. Bode 2 leti, kar je oče od mrtvuda zadet na posteljo vlegel. Sin ga ni pohodil (obiskal) nikoli ne, vkljub temu, da vsi pod enim krovom stanujejo. Isti ničvredni sin je ob enem slabo gospodaril. Nikder ni imel blagoslova božjega. Popolnem je zagazil v dolgove. Dne 19. junija 1880 gre v Čakovec k sodnji dolga plačevati. „Nemajoč“ dosta penez poizvé, da ima njegov pajdaš 163 fl. pri sebi. Sedaj vzbudi se v njem črna misel, da bi pajdaša in soseda Antona Zupanca ubil. In res v Čakovci pri nekem krčmarji, gori na krovu, kder sta skupaj spala, zatolče z jednim jakim udarcem pajdaša in mu še 5 ran z nožem po glavi da. Uže 21. junija ob polnoči zgrabijo ga v njegovej hiši pandurji in zvežejo. Po priliki zmekne roko, segne po britvo in sam sebi trebuch zareže, da mu čreva taki vun porinola jeso. V velikej muki, od nikoga milovan od vseh „ošpatan“ umrje drugi dan proti večeru. Deca, spoštujte 4. božjo zapoved, roditelji „nucajte“ za mlada leskovice in brezovice! J. S.

## Politični ogled.

**Avstrijske dežele.** Od cesarja bil je na Turško v Carigrad odposlan nov poslanik baron plem. Calice. Pravijo, da je to pomenljivo, ker se ondi pripravljajo velevažni dogodki. Srbski knez Milan je se od cesarja poslovil in odpotoval k nemškemu cesarju v kopališče Ems. — Bivši minister Stremajer je podoben kosu kruha na obeh straneh s putrom pomazanemu, ki vselej padne na mastno stran, vrzi ga kamor hočeš. Postal je namreč podpredsednik najvišjemu sodišču na Dunaji z letno plačo 10.000 fl. — Deželni zbori povsod strmijo nad strahovito naraslimi stroški za ljudske šole. Da bi pa priznali, da so nove šolske postave vso nevoljo zakrivile, tega pa ne! Vendar vse zvijanje ne pomaga nič. V Gradci so konservativni poslanci zbornico zapustili, ko je šolska reč prišla v obravnavo. Liberalci so si župo skuhal, pravijo, naj jo sami polockajo; jednako storili so tudi ob vprašanji, kako primanjkljaj pokriti? Knez Alfred Liechtenstein je liberalcem še poprej očital, da so nezaslišano kratkovidno gospodarili, da ne zastopajo ljudstva, ampak ga le teptajo (Volks-zertretung), kar je liberalce tako pehnilo, da je predsednik Kaisersfeld knezu dal ukor, za kar se vé knez malo mara. Resnico je pa vendar povedal. — V Linci so liberalci sklenili čudno postavo za siromake; vsaka srenja mora postaviti hišo siromašnico, za vsakega siromaka dostojno po njegovem prejšnjem stanu skrbeti. Konservativni poslanec je srdito ugovarjal, naj še sklenejo, da se ima vsak sirotek po fiakerji zapeljati v nove siromašnico. Postava kedaj potrjena bo silnih novih bremen srenjam naložila. Tirolski konservativni poslanci so pa deželnemu odboru naložili preiskavati uzroke, zakaj kmetski stan propada, in nasvetovati sredstev, s katerimi bi se temu moglo v okom priti. — Velik škandal zakrivali so nemčurji v deželnem zboru kranjskem. Nasvetovali so, naj zbornica deželnemu glavarju Kalteneggerju, ob enem glavarju vseh kranjskih nemškutarjev, izreče zahvalo v imenu dežele. Slovenski poslanci so ugovarjali, a potem zapustili zbornico. Svitli cesar so zaukazali, da se ima slovenska nižja gimnazija v Kranji zopet ustanoviti. To je Slovence močno razveselilo. Goriški zbor je končan. Dalmatinski zbor je sklenil prositi, naj se ubogim duhovnikom plača enkrat uredi. Gališki zbor je katehetom v podporo dovolil 24.000 fl. Budimpešta magjarska nakapa si novega dolga 6 milijonov. V bereški županiji umirajo ljudje gladu; kar je pa zdravega in mlajšega človeštva, to beži v Ameriko; tolika je sreča liberalne dobe Tiszajeve na Ogorskem. V Zagreb je došel kalvinski pastor Djaniška, da bo Hrvate magjarski učil na vseučilišči. Narodna stranka hrvatska je se razcepila zaradi nesrečne nove nagodbe z Magjari. Poslanec in magjaron Miškatovič popustil je uredovanje „Obzora“.

**Vnanje države.** Francoski freimaurerji so dne 30. jun. iztirali vse jezuite. Sedaj hočejo uže segnoti po frančiškanih, kapucinih, naposled bodo zatrli vso javno katoliško službo božjo. Jezuitje sicer tožijo pri sodnijah, ali iti so vendar morali. Lepo bilo je, da so najodličnejši katoliški gospodje spremljali jezuite, in branili zoper naščuvano družal freimaurersko. Mnogi izmed jezuitov bili so izgnani iz lastnih podedovanih hramov, policija je povsod našla vse zaprto in dala vrata in dveri trgati. Še vojaki so morali iti pomagat. To je res žalostno, da se katoliški kristijani po freimaurerskih antikristih dajo tako spriditi. — V Belgiji gospodujejo tudi freimaurerji in so dosedanjega poslanika pri papežu pozvali nazaj. — Evropske velevlade so na berlinskem shodu sklenile, naj turški sultan prepusti Grkom Tesalijo in Epir, Črnogorcem Dulcin, Armencem dovoli samouprave, sploh vsem kristijanom enakih pravic s Turki. Zoper to brani se pa vsa turška in mohamedanska kri; sultana v Carigradu hočejo ubiti, ako bi se vdal. Zato pripravljajo se Turki resno na boj. Pravijo da bo to zadnji turški boj v Evropi. Bati je se res močno, da še enkrat turška besnost pouzroči strahovito krvi prelivanje. V Novempazarji so mohamedanski Albanci umorili Hasan-pašo, ker jim je branil kristijane klati. Vsa Albanija in skoro vsa Turčija je podobna bojnemu taboru. A tudi Grki se orožajo, Bolgari in Črnogorci. Veliko tisoč ruskih vojakov je baje uže v Sumnu, Varni, Ruščuku in Sofiji, da pomagajo združiti vse Bolgare. Grška vojska šteje 45.000 mož. Povsod nabirajo prostovoljcev in v Tesaliji in Epiru pričakujejo, da se jim pridruži 15.000 greških vstašev. Ker pa tudi Angleži, Italijani, Francozi nekako sumljivo okoli Turka vohaja in se jim vidno sline cedijo po kakšnem kosu turških dežel, tudi Avstrijanci in Rusi ne bodo rok križem držali. Mogoče da zavoljo turških zadnjih kostij pokne vesoljni, svetovni boj!

## Za poduk in kratek čas.

Štajerska in nemško-liberalno gospodstvo od 1. 1861—1881.

III. Bivši minister in saksonski lutrovec Beust pričel je pri nas šolsko-cerkveno „kulturno“ borbo. Završila je se s „Stremajerjevimi groši“ in dragim novim šolstvom. Kakor da bi liberalcem za petami gorelo, delalo je se povsod za „versko-nravno“ izomiko naše mladeži v novejši šoli. To pa ni zabranilo, da bi je minister Stremajer v dopisu do tirolskega namestnika ne bil imenoval: „brezverske šole“. Kmalu se ulije ploha novih šolskih paragrafov iz vseh zborov, prihrumi gosti dež brezštevilnih zaukazov in se vsiplje naposled prava toča šolskih potroškov in doklad. Celó liberalne gospode deželnega zbora blada groza in drgetec spreha. Pravijo namreč ter v svojem poročilu

jamrajo: „novo, 8letno šolanje naložilo je davkovcem bremen, katera se niso naprej videla. (No, ali so liberalci pozabili računati?) ter žugajo moči deželne blagajnice na vse druge svrhe polomiti in katerih davkovci in deželna blagajnica dolgo prenašati ne morejo.“ Tako jamrajo očetje in botri nove šole, kar si naj za ušesa zapišejo vsi, ki nečejo ničesar slišati o skrčenju 8letnega šolanja, o šolnini, o pravičnejši razdelitvi šolskih potroškov; zlasti pa naj premislijo naslednje besede in številke! Nekdaj smo ljudske šole vzdrževali vsaka fara ali župnija svojo. Učiteljem za plačo in penzije in za druge šolske potrebe skrbela je šolnina, šolski normalni fond, učiteljski penzijski fond itd. Slednji ima sedaj na Štajerskem toliko premoženja, da presegajo dohodki daleč vse potroške in da se celih 29.000 fl. letos vzame v deželno blagajnico za šolske svrhe. Dalje ni bilo nekdanjenih krajnih, okrajnih in deželnih svetov, nebenih dragih inšpektorjev, nebenih učiteljskih pripravnišče, in vender je stara šola zamogla toliko modrih liberalnih glav izbistriti, da se vsa Avstrija sveti v čarobnem svitu liberalnega napredovanja! Leta 1869. ne najdemo v deželnem proračunu nebenih potroškov za ljudsko šolo. Ti so vlezli pozneje in začeli strahovito naraščati, ko je novi deželni šolski svet začel delovati in ko so liberalni poslanci šolnino odpravili. Ob enem so okrajni zastopi davkovcem nalagali šolskih doklad. Vrh tega so posameznim šolskim srenjam ostali prejšnji stroški za vzdrževanje šol; mnoge izmed njih so si nakopale še večjih bremen, ker so morale šole popravljati, širiti ali iznova staviti. Navedeno hočemo s številkami pojasniti. Upamo, da bodo tako čestiti bralci najleži sprevideli neizmerno breme, katero sedaj našo deželo štajersko teži zaradi nove, 8letne šole. Potroški so namreč za leto 1881. sledeči: 1) lokalni stroški, t. j. oni, katerih imajo na računu in skrbi krajni šolski sveti; ti so znašali l. 1876. na vsem Štajerskem 358.435 fl., l. 1877. pa 348.486 fl. poprek smemo torej reči 352.000 fl. 2) okrajni stroški t. j. oni, katerih okrajni zastopi davkovcem v okraji nalagajo, znašajo skoraj vedno več, drugo leto uže 315.000 fl.; 3) deželni stroški, t. j. oni, katerih vsej deželi odmerjajo deželni poslanci v Gradei; ti stroški naraščajo od leta do leta strašno, drugo leto znašajo 595.900 fl. 4) iz učiteljskega fonda porabi se ne za penzije, ampak poprek za ljudsko šolo 29.000 fl. 5) raznih dohodkov izračuni se 5500 fl. Ako sedaj soštejemo vse pod 1., 2., 3., 4., 5. navedene številke, poizvemo, da nas Štajerske ljudska šola v l. 1881 stane 1.287.400 fl., t. j. blizu 5krat več, nego pred 10 leti. Kam gre toliko denarja? To podrobno razložiti, tukaj prostora nimamo. Zato objavimo le, komu se iz deželne blagajnice zajeti denarji izplačujejo. 1) Plača z opravičnimi dokladami vred učiteljem znaša 820.000 fl. (letos 792.000 fl.) 2) remuneracije ali darila za poduk v francoščini in angleščini v de-

kliških šolah v Gradei in Mariboru 400 fl. 3) remuneracije učiteljicam za ženska ročna dela (šivanje, vezanje) 30.000 fl. 4) večji potroški vsled pomnoženih šolskih razredov in novih učiteljskih služeb 30.000 fl. (letos 25.000 fl.), 5) službenske doklade učiteljem 50.000 fl. (letos 40.000 fl.), 6) remuneracije marljivejšim učiteljem 1200 fl. (letos 1000 fl.), 7) podpore 1000 fl. 8) za okrajne učiteljske knjižnice 2000 fl., 9) za okrajne učiteljske konference 4000 fl., 10) za razne potrebe 800 fl.

Rekli smo, da znašajo vsi potroški 1.287.400 fl. Vendar to še ni vse. Všteti imamo še one denarje, kateri se za štajersko šolstvo plačujejo iz državne blagajnice, namreč za učiteljska pripravnišča, za inšpektorje in deželni šolski svet v Gradei. To poizvemo iz državnega proračuna. No, učiteljsko pripravnišče v Mariboru potrebuje na leto po 20.000 fl., graško 23.000 fl., graško pripravnišče za učiteljice 20.000 fl., mariborski kurs za učiteljice ročnih del 1200 fl. Deželni šolski svet s vsemi inšpektorji (prej so debanti nadzorovali šole zastonj) potninami šolskih svetovalcev itd. znaša po 58.000 fl. Tako smemo reči, da stane nova ljudska šola na Štajerskem uže po 1.429.600 fl. na leto. Temu dostavimo še v malo ljubeznjivo tolažbo preobloženim davkovcem čudno-modri izrek zvedenih liberalnih gospodov v deželnem odboru. Pravijo namreč v svojem poročilu, da še nismo priplazili do vrhunca vseh potroškov. Do tje pririjemo še komaj v 8. letih, ko bode nova šolska postava povsod popolnem izpeljana. Do tiste dobe bodo šolski potroški vsako leto naraščali do kakšnih 410.000 fl., dokler ne dokipijo do stalne svote vseh stroškov za ljudsko šolo: 1.839.600 fl. Mislimo, da bi to vsakako presilno bilo za Štajersko, ki šteje le 1.150.000 duš, starih in mladih. Sicer pa nečemo svojega mnenja nikomu vsilevati. Naj si reč premisli vsak sam. Številke so jasne dovolj. To pa vemo, da bo vse tako lezlo po slabi poti naprej, dokler bodo v deželnih zborih neopravičeno večino imeli sedanji liberalci.

Smešničar 28. Bil je nekde hud uradnik, ki skoraj ni bil prav zdrav, ako se ni nad kom skregal. Nekokrat ošteje kmeta rekoč: kako se upate pred mene stopiti neobrit? „Gnadjivi gospod, zavrne kmet, ne zamerite mi, z doma sem šel obrit, toda tukaj sem moral čakati in čakati, da so mi zopet dolge baruse izrastle“.

## Razne stvari.

(Svitli cesar) so darovali 50 fl. gasilnemu društvu pri sv. Petru v Savinjski dolini.

(Kat. podporn. društvu za šolske sestre v Celji) so darovali: 1) V. č. g. Jurij Bezenšek, župnik v Čadramu 10 gld. 2) Prekoršekova hiša na Zgornji Hudinji 10 gld. 3) Neimenovan dobrotnik iz Slovenje Bistrice 5 gld. 4) Po č. g. P. Donatu 5 gld. 5) Č. g. Miha Strašek, kaplan v Mozirji 2 gld. 10 kr. 6) Neimenovan iz Vojnika 2 gld. 7) in 8)

Franc Korošec in Anton Jeretin, posestnika na Babnem, vsak po 2 gld. 9) Gospa Kartin v Gradci in 10) Neža Šah, v Celjski okolici vsaka po 1 gld. Bog plati!

(Na celjski gimnaziji) so izmed 14 osmošolcev 6, skoraj polovico, zvrgli pri maturski skušnji. Pretečeno leto se je za tega voljo odpravila po vseh gimnazijah skušnja iz veronauka, naj bi se dijaki toliko leži pripravljali na izpite iz drugih predmetov; vkljub tej in mnogoterim drugim olajšavam primeroma tako slab uspeh!?

(V doktorja modroslovja) promoviran je na graškem vseučilišču naš rojak g. Josip Lasbajer od sv. Jurija na Ščavnici. Pred kratkim je iz fizike in matematike napravil tudi izpit za celo gimnazijo s slovenskim in nemškim učnim jezikom.

(Škodo po toči storjeno) v okolici mariborskeje morajo ceniti, ker je finančno ministerstvo uslišalo prošnjo Slivničianov in tovaršev vsled rekurza, narejena po vrlem poslanci g. dr. Radaji. Cenit prišlo bode se kmalu, na kar oškodovane opozorujemo.

(Javno tombolo) za šolske svrhe napravili so Mariborčani na velikem trgu dne 29. jun. t. l. Prvo tombolo (20 cesarskih zlatov) dobil je bresteniški župan g. Wiesthaler, drugo (50 srebrnjakov) poštni uradnik g. Ausetz.

(Nekšno francosko društvo) kupilo je premogove jame v Zagorji, ima uže skoro vse delnice Trboveljskih jam v rokah in se pogaja za jame v Hraštiku in Dolu.

(Lonec z denarji našli) so v Grabji vesi pri Ljutomeru, ko so studenec kopali. Penezi so ogerški od l. 1588.

(Gasilno društvo v Slov. Bistrici) ima tako malo društvenikov, da utegne vsaki čas prenehati, če se novih precej ne oglasi.

(V Vojniku) so tatje ob svitem dnevi vlomili in krčmarju g. Bergerju škode napravili za 307 fl.

(V Dravi utonil) je eden pijonir v Ptui.

(Blizu 3000 fl. ukradel) je mariborski medenar Franc Dadie g. Sternbergu v gornji Bistrici. Tata so v Gradci prijeli.

(Na svoj 81. rojstveni dan umrl) je dne 1. julija posestnik Jakob Žolgar, oče narodnemu štajerskemu dež. poslancu g. Mih. Žolgarju. Pokojnik je bil obče spoštovan in povsod priljubljen mož. Rodil se je pri sv. Petru na Medvedovem selu dne 1. julija leta 1799.

(V Ljutomeru) bilo je 12. jun. t. l. odbiranje konj za graško razstavo in pa delivanje diplom konjerejcem za izvrstno izrejo. Za razstavo je odbranih 7 kobil šesterih kmetov in ti so: Skuhala iz Grlove 1, Budja iz Banovec 1, Šafarič iz Bučecovec 1, Karba iz Babinec 1, Rajh iz Pristave 1, Krajnc iz Mote pa 2.

(† Č. g. Matija Grosskopf) upokojeni župnik Brezenski, zlatomešnik, duhovni svetovalec, iskren narodnjak slovenski, umrli so vsled dolge in hude

bolezni, prevideni s sv. zakramenti za umirajoče, v torek 6. julija, stari 81 let. Naj mirno počivajo v slovenskej zemlji, za katere čast in slavo so zmiraj vneti bili!

(Glasbena matica) v Ljubljani bode izdajala v žepnem formatu po posameznih glasovih take pesmi, ki se posebno prilegajo čitalnicam in pevskim društvom. Izdali bodo na leto 4 pole, na vsaki poli po 10 pesmij. Naročnina na vseh 40 pesmij je 2 fl. 40 kr. Društveniki dobijo te pole brezplačno. Društvenina znaša 2 fl.

Dražbe. 14. jul. A. Wiesinger v Mariboru 31.366 fl., P. Kožuh na Pozruku 6162 fl., Flies v Lavi 6157 fl., 15. jul. Mat. Kokol v ptujski sodniji, 16. jul. Lovr. Ivanovič 2060 fl. pri sv. Lenartu, J. Porta v Selnici ob Dravi 6426 fl., 3080 fl. in 3294 fl. (v Mariboru glasoviti Gassmaier ga žmiche).

#### Loterijne številke:

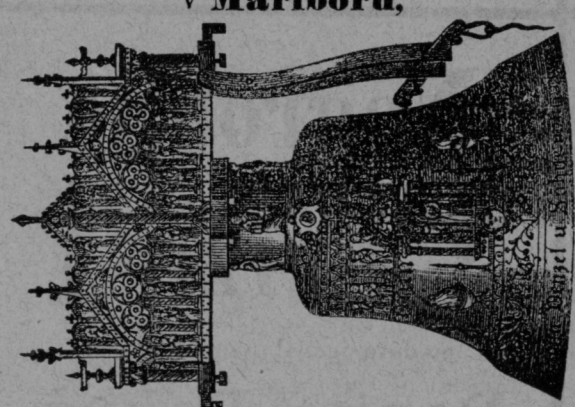
V Gradci 3. julija 1880: 61, 31, 11, 53, 6.

Na Dunaji " " 78, 49, 41, 30, 81.

Prihodnje srečkanje: 17. julija 1880.

|                                                                  |                                                                                                        |                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Livarna,</b><br/>Badgasse Nr. 9,<br/>blizu sl. cerkve.</p> | <br>C. kr. privilej. | <p>Številnih priznaji<br/>za silite zvonove<br/>je priredjenik za<br/>ogled.</p> |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|

**zvonarna in livarna**  
**g. Janeza Dencel-na in sinov**  
**v Mariboru,**



zliva posebno izvrstne zvonove in najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli kdo želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce določimo, kdor jih želi, brezplačno po pošti!

## Prostovoljna prodaja.

Četrť ure od Štoreške železniške postaje v Teharskej fari je na prodaj posestvo 32 oralov veliko: vinograd, travniki, njive, hosta, vse v ravni legi. Hiša je zidana, ima 4 sobe, kuhinjo, shrambo za jedi, drvarnico, 2 zidana bleva, svinjak, pod, kozolec. Zraven teče obila in močna voda za kakšno fabriko. Cena je 5050 fl.

**Jelena Kranjc.**

## Učiteljska služba

na enorazrednici v Veržeti, IV. plačalnega razreda in služba orglarja z dohodkom od 100 gld. se razpisuje.

Prosilci, nemškega in slovenskega učilnega jezika zmožni, naj vložijo pravilno svoje prošnje do konca julija t. l.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru, dne 30. junija 1880.  
2—3 Predsednik: Premenstein.

Štev. 475.

2—3

## Nadučiteljska služba

na dvorazredni ljudski šoli pri sv. Marjeti na Pesnici z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje.

Prošnje se imajo poslati do 31. julija t. l. krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti na Pesnici.

Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 23. junija 1880.  
Predsednik: Seeder.

# Nagrobne † križe †

prodava po jako znižanej ceni

**Danijel Rakuš,**  
trgovec z železjem

**v Celji,**

v Graškej ulici.

Križev je mnogo na izbiro. Zriskov ali črtežev pošljemo vsakemu radi brezplačno na dom, ako se za nje oglasi.

2—8



Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvirnih mašin sivalnic, edini zastopnik v Mariboru

**Matija Prosch,**

c. k. priv.  trgovec,

v lastnej hiši, v gosposkej ulici štev. 23., v učilniški ulici štev. 2. 22—32

## Priporočba.

**Albert Lončar, prej Wetschko,**

priporočuje slavnemu občestvu svojo dobro izbrano zalogo obutali za gospode, gospe in otroke, po najnižji ceni. Vsa roba je doma v mojej delavnici izdelana. Vnanjim naročnikom ustrezam točno, ako mi le jedno obutalo za mero dopošljejo.

2—3

## Remenarstvo

1—3

gospoda Lerch-a v gosposkej ulici štev. 13 v Mariboru je vljudno podpisani prevzel in se slavnemu občestvu priporočuje za vsa v to stroko spadajoča dela. Blagovoljna naročila bode izvrševal vselej točno in dobro ter prosi, naj ga s takšnimi pogosto počasté.

**Roman Baronik,**  
remenar.

3—3

Od leta 1865 obstoječa

fabrika za izdelovanje barv

**J. Viclerja**

v zgornj. Hočah ima svojo zalogo v

**Mariboru,**

na velikem trgu štev. 12, nasproti cerkvi sv. Alojzija zraven g. Čeligičeve hiše

ter priporočuje svoje izvrstne lake, firneže, zribane oljnate barve, vsakovrstne barve, čopiče po najnižej ceni.

 Kdor želi, dobi cenilnik franko na dom.